

Adresse Fossveien 24
0551 Oslo
Norge

Telefon (+47) 22 99 55 00

Post Postboks 6853
St. Olavs plass
N-0130

Faktura Postboks 386
Alnabru
0614 Oslo

Org.no. 977027233
Giro 8276 0100265

Olav Kåre Dønheim
Improvisasjonsteater i dagens skole

PPU - Teater
Avdeling Dans 2020

KHIODA
Kunsthøgskolen i Oslo,
Digitalt Arkiv

www.khioda.no
khioda@khio.no

Publikasjoner som arkiveres/publiseres i KHIODA reguleres av Lov om opphavsrett til åndsverk.

Opphavsmannen beholder opphavsretten til materialet i KHIODA, men gir brukerne tillatelse til å sitere fra verket, samt videreformidle det til andre, i henhold til åndsverkslovens regler. En forutsetning er at navn på utgiver og opphavsmann angis.

Kommersiell bruk av verket er ikke tillatt uten etter skriftlig avtale med opphavsmannen.

Kunsthøgskolen i Oslo, avdeling Dans
Lærerutdanning

Utdanning:	Praktisk- pedagogisk utdanning
Eksamenstype:	skriftlig hjemmeeksamen
Emnekode:	PPTFD
Emnenavn/fag:	Pedagogikk og fagdidaktikk
Kandidatnummer:	20204
Dato for innlevering:	19.05. 2020 kl. 15.00

Innholdsfortegnelse:

1. Innledning,	
1.1 Min motivasjon for å skrive denne oppgaven	3
2. Teori og forskning	
2.1 Hva er improvisasjon og improvisert teater?.....	5
2.2 Hvorfor er improvisert teater viktig i pedagogisk sammenheng i dagens skole?....	6
2.2.1Hva er det pedagogiske ståstedet/teori til improvisert teater?.....	6
2.2.2. Man blir lykkeligere av å gjøre improvisert teater!.....	8
2.2.3. Hvilke kompetanseområder er viktig for fremtidens menneske?.....	9
2.2.4. Utdanningsdirektoratet sitt syn på livsmestring og sosial læring og utvikling.....	10
2.2.5 Mer kreativitet inn i skolen?.....	12
3. Empiri og mitt FOU prosjekt.	
3.1 Metode.....	13
3.2 Resultat.....	15
4. Avslutning	
4.1 Min drømmeskole og legitimering av teaterfag i opplæringen.....	16
4.2 Mitt pedagogiske ståsted og hvordan jeg underviser i improvisert teater.....	17
4.3 Konklusjon.....	18
5. Referanser.....	20

1. Innledning,

1.1 Min Motivasjon for å skrive denne oppgaven

Improvisation means coming to the situation without rigid expectations or preconceptions. The key to improvisation is motion — you keep going forward, fearful or not, living from moment to moment. That's how life is (Mcferrin, 2012).

For denne oppgaven har jeg valgt problemstillingen: *Hva er improvisasjonsteater, hvorfor er det viktig i pedagogisk sammenheng i dagens skole, og hvordan kan det bidra til å utvikle sentrale kompetanseområder elever trenger i fremtiden?*

Jeg ønsker å starte det hele med å fortelle om hvorfor jeg har valgt denne problemstillingen og hva som gjorde meg nysgjerrig i utgangspunktet. Det er så enkelt som at jeg hørte et sitat under Oslo Impro Festival, som er en av Europas største improvisert teater festivaler, mens jeg var deltaker under en workshop. Det kom fra Jay Sukow, som har spilt improvisert teater i mer enn 25 år, han sa *at hvis alle i hele verden hadde tatt et improkurs, altså et kurs innen improvisert teater, så hadde verden vært et bedre sted* (Sukow, 2018).

Er det noe hold i dette utsagnet? Det har jeg ofte fundert over selv og diskutert med andre jeg kjenner i impromiljøet. Jeg har mine meninger om saken, men er det forskning som støtter det utsagnet? Det er det jeg lurer på, og det er akkurat derfor jeg skriver denne oppgaven, av min nysgjerrighet til en uttrykksform som jeg elsker. Mitt utviklings- og forskningsprosjekt fra praksis i videregående skole er også knyttet opp mot dette, og gir et empirisk blick på temaet som det blir interessant å drøfte senere i oppgaven.

Det jeg lurer på er om mennesker som har erfart improvisert teater er bedre rustet for å mestre livet i fremtiden? Er det noen kompetanseområder som de har øvd på og blitt bedre i, som gjenspeiler de kompetanseområdene man trenger for å mestre livet i fremtiden?

En annen grunn til at jeg er nysgjerrig på dette, er at jeg ofte har holdt workshops selv for alt fra teaterstudenter til sykepleiere. Felles for alle jeg har snakket med etter endt undervisning er at de sier at grunnen til at de ville ta et improkurs var fordi de vil utfordre seg selv, gå utover sin komfortsone og utvikle seg som mennesker.

Bør dette ha en plass i dagens skole for å ruste oss mot fremtiden?

Hvorfor har jeg valgt å vie min eksamen til å skrive om akkurat improteater?

Jo det er rett og slett fordi jeg elsker impromiljøet, det er så inklusivt, et sted hvor alle kan leke sammen uten å være redd for å gjøre feil. Jeg elsker å gå på scenene med vennene mine, være spontan og ha det gøy. Det er nok det jeg savner mest i disse koronatider, å være på Chateau Neuf og enten undervise i eller utøve improvisert teater.

I min hoveddel skal jeg starte med å beskrive hva improvisasjon og improvisert teater er. Videre skal jeg se på hvem som blir sett på som grunnleggeren av improvisert teater og hennes filosofi, og videre beskrive hva det pedagogiske ståstedet til improvisert teater. Deretter skal jeg se på en forskningsartikkel som ser på om man blir lykkeligere av å gjøre improvisert teater som er veldig relevant for min oppgave.

Så skal jeg se på hvilke kompetanseområder som er viktig for fremtidens menneske, 21th Century Skills. Utdanningsdirektoratet har satt livsmestring og sosial læring og utvikling på overordnet del i det nye læreplanverket og det var områder som jeg synes er viktig for min oppgave. Så skal jeg se på Ludvigsen-utvalget og den finske skolen, og se på om kreativitet er noe man skal få inn i skolen.

Deretter skal jeg presentere mitt utviklings- og forskningsprosjekt som jeg gjorde i Videregående praksis og de resultatene jeg kom frem til der.

Til slutt i diskusjons og drøftingsdelen skal jeg beskrive hvordan min drømmeskole ville sett ut og så skal jeg prøve å legitimere teaterfag som en del av opplæringen i dagens skole. Jeg er nå på slutten av mitt utdanningsløp ved KHiO, så jeg skal se presentere hvor mitt pedagogiske ståsted som lærer ligger, og hvordan jeg underviser i improvisert teater. Helt til slutt skal jeg konkludere og se på om jeg har besvart problemstillingen min; *Hva er improvisasjonsteater, hvorfor er det viktig i pedagogisk sammenheng i dagens skole, og hvordan kan det bidra til å utvikle sentrale kompetanseområder elever trenger i fremtiden?*

2. Teori og forskning

2.1 Hva er improvisasjon og improvisert teater?

Improvisasjon er beskrevet i det Store Norske Leksikon på nett, som *spontan fremføring, uten hjelp av manuskript eller memorering eller en forhåndsdefinert plan eller kode* (Improvisasjon, 2018). Den beskrivelsen kan også ses i lys av Frost og Yarrow (2007) sin beskrivelse av hva improvisasjon er; *The skill of using bodies, space, all human resources, to generate a coherent physical expression of an idea, a situation, a character (even, perhaps, a text); to do this spontaneously, in response to the immediate stimuli of one's environment, and to do it à l'improviste: as though taken by surprise, without preconceptions* (Frost & Yarrow, 2007, s 4).

I den første sitatet er improvisasjon beskrevet mer akademisk og stivt, mens den andre beskrivelse har et litt mer kunstnerisk preg over seg. Derfor valgte jeg å ta med to sitater som definerer hva improvisasjon er, så vi kan se de i lys av hverandre. La oss nå avgrense og se på improvisasjon mot teaterimprovisasjon: *Improvisation, or improv, is a form of live theatre in which the plot, characters and dialogue of a game, scene or story are made up in the moment. Often improvisers will take a suggestion from the audience, or draw on some other source of inspiration to get started* (hideouttheatre.com, u.å).

Ut ifra beskrivelsen over, så er improvisert teater altså teater uten manus. Det er det vi beskriver det som når vi er på scenen. Teater uten manus hvor det du vil se blir funnet på i øyeblikket, og du får aldri se lignende scener igjen. Men la oss se på hvor det hele startet.

Kvinnen som blir sett på som grunnleggeren av improvisert teater, er Viola Spolin. Hun ble født i 1906 i Amerika, og var lærer, skuespiller, regissør og forfatter. Som lærer lagde hun et system med teaterleker og øvelser som skuespillerne skulle utføre. I de øvelsene var det en oppgave som skulle løses. Etter at den hadde blitt løst og utført, skulle skuespillerne lære noe og bli flinkere skuespillere, man skulle tilegne seg ferdigheter organisk (Sills, u.å).

En av øvelsene var at man skulle spille en scene to og to, hvor man kun fikk lov til å snakke, ha en dialog, når man var i fysisk kontakt med hverandre. Grunnen til dette kan være at man har en tendens til å snakke for mye og uten å stå for det man sier i improvisasjonsteater. Det at man skal ha fysisk kontakt med hverandre når man snakker gjør at man ikke snakker hele tiden, og når man først snakker med hverandre så er betydning og retningen på det man sier tydeligere og sterkere (Sills, u.å). Det gjør at improvisatørene har bedre tid til å tenke over hva

de vil si og hvorfor de vil si det, som gjør at hver replikk kan bli mer betydningsfull. Det er det man ønsker i teateret også, at alt man sier som står i manus skal ha en betydning. Derfor synes jeg at denne øvelsen lærer skuespillerne de ferdighetene man bruker i teatret organisk. Da hun i 1963 ga ut boken *Improvisation for the Theater* (Spolin, 1963, Northwestern University Press), ble måten man lærte bort- og synet på amerikansk teater forvandlet. Hennes system ble brukt til å organisk lære bort de egenskapene man trengte som skuespiller i teateret. Som for eksempel det å ha en tydelig retning på det man sier, undertekst, fokus på motspiller osv. Hun har også vært med å starte the Second City, som er et av teatrene som ligger i det som blir sett på som improens mekka, nemlig Chicago. I løpet av sitt liv har hun reist rundt om i hele Amerika og undervist og spredd sin glede for improvisert teater (Sills, u.å). Spolin jobbet mye med sosialt arbeid, blant immigranter i Chicago, og brukte teaterleker blant annet for å bryte språkbarrierer og være viktig i skolen. Slik sier man gjerne at improvisasjonen nå «vender tilbake» til skolen, til sin opprinnelse (Moltubak, 2020)

2.2 Hvorfor er improvisert teater viktig i pedagogisk sammenheng i dagens skole?

2.2.1 Hva er det pedagogiske ståstedet/teori til improvisert teater?

Viola Spolin sa:

Everyone can act. Everyone can improvise. Anyone who wishes to can play in the theater and learn to become stageworthy. We learn through experience and experiencing, and no one teaches anyone anything. This is true for the infant moving from kicking to crawling to walking as it is for the scientist with equations. If The environment permits it, anyone can learn whatever he or she chooses to learn; and if the individual permits it, the environment will teach everything it has to teach. 'Talent' or 'lack of talent' has little to do with it (Spolin, V., & Sills, P, 1999, side 3).

Hun mener altså at man lærer gjennom å erfare, noe som kan implisere at det pedagogiske ståstedet til improvisert teater ligger nærmest det progressivt pedagogiske, som blir kalt for konstruktivistiske læringsformer (Imsen, 2014, s.13). I det progressivt pedagogiske, er nemlig eleven i sentrum for læringen. Det progressivt pedagogiske er beskrevet av Imsen som at det er større fokus på aktive elever som får eksperimentere og prøve ut ting istedenfor å sitte i ro på stolen og pugge en gitt kunnskap, slik som den gamle skolen hadde fokus på. Elevene var i sentrum, og undervisningen skulle ta utgangspunkt i de og deres interesser og evner (Imsen,

2014, s.13). Dewey, som blir kalt for konstruktivismens far, sin læringsteori er veldig sentral i det progressivt pedagogiske. Hans filosofi gikk ut på at man lærte ved å utøve først, for så å reflektere etterpå (Imsen, 2005, s.325). John Dewey og Viola Spolin har det samme synet på hvordan man lærer, for begge er det gjennom å erfare. Elevene skal være i sentrum, de skal utøve og prøve, så reflektere over det etterpå. Refleksjonsdelen er et viktig aspekt ved John Dewey sin teori. Det handler ikke om evnen til å pugge kunnskap, men å finne ut hva som virker for en ved å erfare det.

The end-product of improvisation is the experience of it (Heathcote, 1967). Dette sitatet går jo inn på det som Dewey mente var viktig for læring, erfaring, men man må ikke glemme å reflektere etterpå.

En annen konstruktivistisk pedagog som også er helt sentral i det progressivt pedagogiske er Bruner, som kalte sin metode *Learning by discovery*, at vi skulle lære gjennom å oppdage. Det å lære gjennom om oppdage er en induktiv måte å tilegne seg kunnskap på (Imsen, 2005, s. 326-328). Med induktiv metode menes det å tilegne seg kunnskap ved å erfare. Altså gjøre øvelser i stedet for å for eksempel lese pensum. Jeg mener dette er den beste måten å lære improvisert teater på.

Det jeg ser på som forskjellen mellom improvisert teater og teater med manus, er at når man får tildelt et manus i hånden, gjør man seg raskt opp noen tanker og legger føringer. Man reflekterer med en gang før man begynner å erfare. I improteater derimot, må man starte med å erfare for så å kunne reflektere. Vi kan si at tradisjonelt teater har en mer deduktiv inngangsmåte, at man først startet med teori. Mens improvisert teater som sagt har en induktiv inngangsmåte, man starter med å være på gulvet. Det å utøve improvisert teater i motsatt rekkefølge, at man snakker og reflekter rundt hva man skal improvisere om først, vil i mine øyne ikke være gunstig. Grunnen til dette er at noe av magien ved å oppdage noe som ikke er planlagt er en del av essensen i improvisert teater. En annen læringsteori som er helt sentral for improvisert teater er Lev Vygotskys teori om sosiokulturell læring, hvor samarbeid og kommunikasjon er helt sentrale begrep. Viktig for læringen var at menneskelig aktivitet foregår i kulturelle omgivelser og at våre mentale strukturer og prosesser kommer av at vi samhandler med andre (Woolfolk, 2004, s. 69). Altså er kommunikasjon og samarbeid viktig for læring. Det er tett knyttet til de ferdighetene som er viktig i improvisert teater, som både elevene ved Lillestrøm Videregående og jeg mener er viktig når man improviserer. Elevens svar skal jeg komme tilbake til i min utviklings- og forskningsdel.

2.2.2. Man blir lykkeligere av å gjøre improvisert teater!

Ja, om man leser om et studiet som er gjort i Amerika, så stemmer det utsagnet.

I en rykende fersk studie *Improv experience promotes divergent thinking, uncertainty tolerance, and affective well-being* fra universitetet ved Michigan og Stony Brook har forskerne under ledelse av Jared Wadley og Colleen Seifert (Wadley, 2020) gjort et meget interessant funn.

Studien gikk ut på å undersøke om det å gjøre improvisert teater fikk en til å føle seg bedre og mer kreativ. Det de kom fram til var at ja, improvisasjonsteater får voksne til å føle seg bedre og mer kreative. Jeg har dessverre ikke funnet noe forskning som viser til at dette også gjelder for barn, men jeg har mine tanker om det. Derfor skulle jeg gjerne ha gjort et eget forskningsprosjekt som tar for seg hvilken effekt improvisasjonsteater har på barn sin sosiale utvikling. Jeg ville sett på om barnas sosiale kompetanse blir mer utviklet når man får leke sammen i trygge rammer.

Tilbake til studien så skriver de at 20 minutter med improøvelser får mennesker til å føle seg mer komfortable og selvsikre. Seifert skriver også at *Individuals also reported a happier mood compared to a control group, who didn't get the same satisfaction when performing scripted tasks* (Wadley, 2020).

Men hva er det egentlig som gjør improvisert teater så populært?

Forskerne mener at *it is not knowing what will happen next during a collaborative performance as opposed to scripted theater. The most widely cited principle of this training is "Yes, and ..." This technique requires improvisers to accept the information their partner offers (the "yes") and adds more content* (Wadley, 2020).

Det var også det elevene ved Lillestrøm Videregående svarte i mitt forskningsprosjekt, at noe av det viktigste var å akseptere andres forslag, ja, og. Jeg skal komme tilbake til disse svarene litt senere i oppgaven.

I det ene eksperimentet de gjorde, fikk den ene gruppen i oppgave å utføre improvisasjonsøvelser, mens den andre gruppen var kontrollgruppen. Kontrollgruppen skulle sosialisere seg med hverandre to og to, de kunne snakke om en venn de hadde, snakke om en film de hadde sett osv. Den gruppen som utførte øvelser innen improvisasjonsteater forbedret divergerende tenking, som er å angripe problemer mer åpent og trekke inn nye løsningsmåter (*Kognitiv stil*, 2016).

Begge gruppene opplevde økt behag og ble mindre ukomfortable og usikre.

Et annet eksperiment involverte for kontrollgruppen, bestemte sosiale oppgaver. Mens for den andre gruppen var det kun improvisasjon som var lov. De måtte lage sine egne samtaler på sparket uten at noe var planlagt. I dette eksperimentet så fikk ikke kontrollgruppen, som utførte planlagte sosiale oppgaver, økt grad av positive emosjoner og følelse av å bli mer selvsikker. Det var det bare improvisasjonsgruppen som fikk.

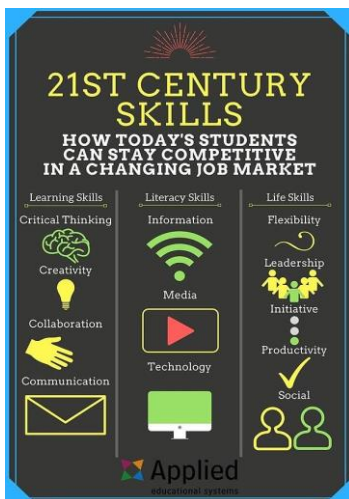
Seifert sa at *Improvisation is shown in these experiments to produce benefits beyond every day, routine social interactions* (Wadley, 2020).

Det er tre viktige trekk ved improvisasjonsteater som studien trekker frem, som er verdt å merke seg. Det er at man bruker kreativiteten sin og oppdager nye spennende ideer i samspill med andre, du blir i bedre humør og du blir mer trygg med sosiale interaksjoner.

Forskerne sa: *Overall, improv enhances psychological health without the negative stigmas and difficulties in access surrounding other therapeutic interventions* (Wadley, 2020).

Det å ha evne til selvstendig og kritisk tenkning og kreativitet er utrolig viktige egenskaper som man trenger i mange sammenhenger videre i livet. Dette er egenskaper som går rett inn på hva Bri Stauffer's 21th Century Skills som jeg skal beskrive i neste avsnitt.

2.2.3. Hvilke kompetanseområder er viktig for fremtidens menneske?

21th Century Skills er en liste med kompetanseområder som er utviklet av Bri Stauffer, som er ansatt ved *Applied Educational Systems* (Stauffer, 2020).

(Stauffer, 2020)

La oss se på hva vi kan lese ut fra dette bildet som viser de kompetanseområdene. Vi starter i venstre kolonne og ser på viktige egenskaper for å lære.

Det er kritisk tenking, kreativitet, samarbeid og kommunikasjon. De to siste går rett på det Vygotsky mente var viktig for læring, og det er at menneskelige aktivitet foregår i kulturelle omgivelser og at våre mentale strukturer og prosesser kommer av at vi interagerer og samarbeider med andre (Woolfolk, 2004, s. 69).

Den midterste kolonnen er nok den som kanskje er mest i fokus i dag med tanke på koronasituasjonen som vi befinner oss i, men jeg hopper over den fordi jeg ikke føler at den er relevant for min oppgave. Fordi som Vygotsky sin teori på læring er, så er det det mellommenneskelige møtet hvor kunnskap dannes. Det mister man når man sitter på hver sin skjerm og ser på hverandre uten å være fysisk til stedet.

Til slutt kan vi se på høyre kolonne hvor det står om egenskaper for livsmestring, noe som blant annet er relevant med tanke på læreplanreformen «Fagfornyelsen» (udir .no) som vi nå er inne i. Jeg skal se nærmere på det gjennomgående temaet livsmestring og sosial læring og utvikling i neste del av oppgaven.

Der står det fleksibilitet, lederevne, initiativ, produktivitet og det sosiale.

Hvor fleksibel må man ikke være når man improviserer?

Man må være fleksibel, fordi en ide plutselig kan bli forandret, fordi noe nytt og uventet blir sagt eller skjer.

Man må ha lederevne, for det kreves ofte at noen tar ansvar for en scene ved å gi regi på siden eller ta aktive valg i scenen. Man må ta initiativ. En person må ta ansvar for å starte scenen, for det er jo ikke et skrevet manus. Så en person må alltid ta ansvar for å starte scenen og være kilden til inspirasjon slik at scenen kan utvikle seg. Det sosiale var et punkt ved improvisasjon som Seifert valgte å belyse, det at man oppdager nye og spennende ideer i samspill med andre (Wadley, 2020).

2.2.4. Utdanningsdirektoratet sitt syn på livsmestring og sosial læring og utvikling.

Livsmestring er et av temaene i Utdanningsdirektoratet sin læreplan, men hva ligger egentlig i begrepet livsmestring, og hvordan skal skolene jobbe aktivt med det?

Livsmestring er beskrevet av Utdanningsdirektoratet som et tverrfaglig tema som i skolen skal gi elevene kompetanse som fremmer god fysisk og psykisk helse.

De aktuelle områdene innenfor temaet livsmestring som er veldig relevant for oppgaven jeg skriver om improvisert teater er betydningen av mellommenneskelige relasjoner, å kunne sette grenser og respektere andres, og å kunne håndtere tanker, følelser og relasjoner (Utdanningsdirektoratet, 2020, s. 12).

Dette er et punkt som fremheves som veldig viktig, og det skal være en del av undervisning i alle fag. Hvordan skal vi tilrettelegge for dette i alle fag? Det er et spørsmål som det nok er utrolig vanskelig å svare på. Jeg velger å trekke ut *mellommenneskelige relasjoner* som det viktigste aspektet. Bolman og Deal er noen som støtter under det: *Mellommenneskelige ferdigheter er viktig fordi relasjoner mellom mennesker er noe som er sentralt i vårt dagligliv* (Bolman & Deal, 2014). Hva er det man trener på i teaterundervisning? Jo det mellommenneskelige. Den viktigste personen du deler scenen med er jo partneren din, det er vedkommende der du skal gi din fulle oppmerksomhet. Hvis man ser tilbake på forskningsartikkelen, så står det jo at det å samarbeide med andre i et kreativt rom som improvisasjon skaper, det gir økt velvære og man blir mindre usikker av det. Samtidig som man jobber med relasjoner på tverre imellom. Jeg mener det bør være et fag som enkelt kan klare å oppnå forhøyet livsmestring, og det er i mine øyne dramaundervisning og spesielt improvisasjonsteater.

Det er også et annet overordnet tema i generell del av læreplanen til utdanningsdirektoratet som er interessant for min skriving, og det er avsnittet som omhandler sosial læring og utvikling.

Der står det at skolen skal bidra til å støtte elevenes sosiale læring i undervisningen. *Elevens identitet og selvbilde, meninger og holdninger blir til i samspill med andre* (Utdanningsdirektoratet, 2020, s. 9). Dette går hånd i hånd med Vygotski sin læringsteori, som også er et viktig aspekt ved improvisert teater. Det var også et viktig punkt i Seifert og Wadley sin forskning, at grunnen til at improvisasjonsteater er så populært er fordi det skjer i samhandling med andre. Det andre jeg synes var veldig relevant var det *Å kunne sette seg inn i hva andre tenker, føler og erfarer, er grunnlaget for empati og vennskap mellom elevene. Dialog står sentralt i sosial læring, og skolen skal formidle verdien og betydningen av en lyttende dialog for å takle motstand* (Utdanningsdirektoratet, 2020, s. 9). Den siste delen her beskriver i stor grad hva teaterundervisning handler om, det å kunne sette seg inn i hva andre tenker, føler og erfarer.

Dette er jo det man gjør når man får et manus i hånden, her går jeg litt bort fra improvisert

teater og inn på manusbasert teater, man får en karakterer som man skal sette seg inn i livssynet til. Se verden med deres briller, det er jo det å være empatisk betyr. Her kan jeg trekke inn DICE-resultatene, som er et internasjonalt forskningsprosjekt som skulle undersøke effekten av drama og teater i undervisningen. Resultatet av studie viser til at elever som ofte jevnlig deltar i aktiviteter innen drama og teater i undervisningen, viser mer empati. De har enklere for å se andres perspektiv enn kontrollgruppen (Sæbø, 2016, s. 196). Siste punkt som jeg også synes er veldig relevant er det at man som lærer skal fremme kommunikasjon og samarbeid blant elevene (Utdanningsdirektoratet, 2020, s. 9). Kommunikasjon og samarbeid, det er jo det man trenger for å bygge gode improvisasjonsscener. Det er helt umulig å utføre improvisasjonsteater uten å samarbeide og kommunisere.

Kommentert [JM1]: Jeg stryker setninger som dette fordi de virker litt på siden i en akademisk oppgave, man kan ikke bruke seg selv som «sannhetsvitne» på denne måten.

2.2.5 Mer kreativitet inn i skolen?

Vi er i et samfunn i utvikling, og i 21th Century Skills som jeg beskrev tidligere i oppgaven. Så er kreativitet et punkt på listen, og det er også et av fem punkt som Ludvigsen-utvalget mener skal inn i skoleverket. De mener at kreativitet må inn i alle fag. Det å utvikle flere sider av elevene, spesielt det å utforske og skape mener de at har stor samfunnsmessig verdi. Det er ikke bare verdifullt for samfunnet, men også for hver enkelt elev (Valvik, 2015).

Utvalget mener at dette er like viktig for fagarbeidere som det er for mer akademiske yrker å øve på evnen til kritisk vurdering, problemløsning og kreativitet. Det skal være en del av alle fag, og elevene skal starte tidlig med å trene på å stille utforskende spørsmål, analysere og løse problemer sammen med andre (Valvik, 2015).

Det er en skole som har jobbet med dette i noen år, og det er den finske skolen, som ofte blir omtalt som verdens beste skole. Den finske skolen har lenge vært i toppen i PISA-kåringene, som er en gradering av hvor godt skolene presterer på tester av elevene.

Bjørn Bolstad jobber med kompetanseutvikling i skolen. Han har skrevet en artikkel hvor han har intervjuet Olli Määttä, som jobber i lærerutdanningen i Finland. Määttä sier at den finske skolen har hatt en tilsynsordning som vektla praktiske fag og kunsthøgskole på lik linje med basisfag som lesing, skriving og regning. Det har som formål å utvikle hele mennesket, andre sider av intelligensen og personligheten utvikles gjennom praktiske fag (Bolstad, 2015).

Her kan jeg vise til 21th Century skills, der er det mange egenskaper man trenger å øve på for å mestre livet etter skolen. Det er ikke bare egenskaper som går på det intellektuelle, men vi

må blant annet også lære oss å bli flinkere på de mellommenneskelige ferdighetene. For å støtte under Määttä's utsagn, sier professor Anne Bamford, at hun er sterkt imot å redusere kreative og praktiske fag i skolen. Hennes forskning viser at det ikke skiller seg negativt ut å ha fokus på kreative og praktiske fag. Tvert imot, de som får jobbe med å utvikle sine kreative sider og får arbeide med kunsthøgskole på skolen, de blir flinkere til å lese, skrive og regne enn elever som ikke gjør det. Praktiske og kreative fag øker læringen hos elevene (Bolstad, 2015).

Det samme som Bamford uttaler seg om, har DICE-prosjektet forsket på. De elevene som deltar jevnlig på aktiviteter innen drama og teater i undervisningen føler seg mer kreative, de liker bedre å gå på skolen enn kontrollgruppen og scorer bedre på EU-kompetansen å lære å lære (Sæbø, 2016, s. 196).

3. Empiri og mitt FOU prosjekt.

3.1 Metode

I forbindelse med vår utdanning så skal vi ha gjennomført et utviklings- og forskningsprosjekt i løpet av vår videregående praksis. Jeg valgte i den anledning å knytte min forskning opp mot eksamenen som vi skulle skrive til sommeren. Jeg ville se om det fantes noen likheter mellom de egenskapene og ferdighetene vi tar i bruk når vi utfører improvisasjon, og de ferdighetene som kreves for å mestre livet i fremtiden både sosialt og kreativt.

Jeg lagde to spørreskjemaer på nett gjennom Google Forms. Begge spørreskjemaene var lagt opp slik at de ble besvart helt anonymt, så jeg trengte ikke å blande inn personvernloven. Jeg har stilt første og tredje klasse på dramalinjen i Lillestrøm fire spørsmål, fordelt i to omganger. Det første spørsmålet mitt var, «hva synes du er tre viktige egenskaper/ting å fokusere på i scenen, som gjør at en mestrer improvisert teater?» Dette spørsmålet var for å kartlegge hva de synes er viktige egenskaper når man spiller improvisert teater.

Det andre spørsmålet var «Kan du nevne tre ting som du lærer i teater som er relevant for andre fag?» Her var hensikten at jeg ville se på hva overføringsverdien av teaterundervisning er, altså hva man lærer som man har bruk for i andre fag.

Disse to spørsmålene ble besvart i første runde med forskningen. Andre runde ble sendt ut til dem tre uker etterpå, dette var fordi jeg ikke ville at det skulle bli for ledende hva det var jeg var på utkikk etter.

I den andre runden, var det første spørsmålet: *Hva synes du er tre viktige*

egenskaper/ferdigheter en trenger på det sosiale aspektet? Dette var for å se hva elevene synes er viktige egenskaper og ferdigheter man trenger når man interagerer med andre.

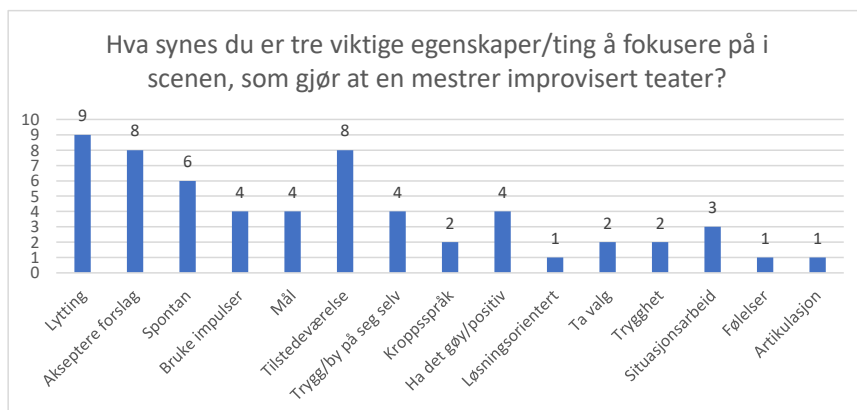
Det siste spørsmålet var *Hvilke tre egenskaper/ferdigheter tror du er viktige 20-30 år frem i tid?* Dette spørsmålet tror jeg ble litt for flytende, så de svarene kommer jeg ikke til å se på fordi jeg synes de ikke er relevante og konkrete nok.

I den andre runden med spørreskjemaer, ble det dessverre et mye mindre antall besvarelser, første hadde 22 mens den andre fikk bare 6. Jeg synes fortsatt at det er interessant å sammenligne de svarene jeg fikk, for man kan se likheter når vi ser på resultatene i neste avsnitt.

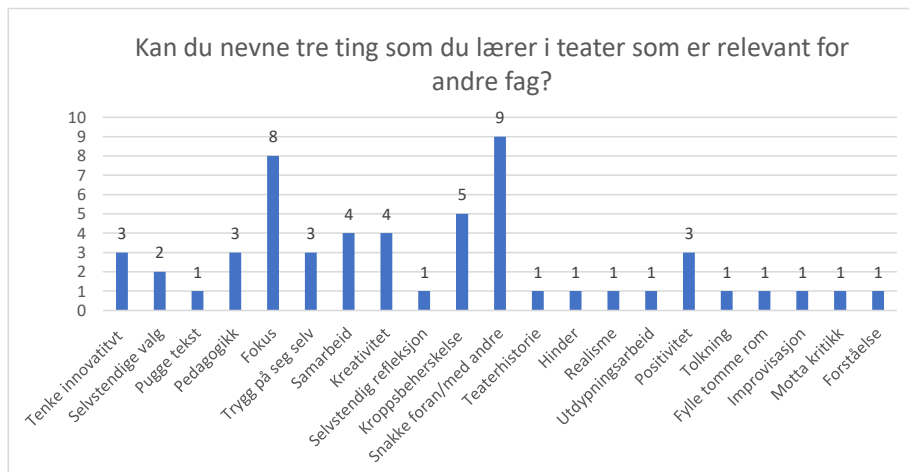
Som en del av min forskning og drøfting i slutten så skal jeg også ta inn de ukentlige samtalene jeg hadde med improvisatører på Chateau Neuf. Både erfarne og helt nye. Jeg spurte dem ofte om hva de liker med improvisasjonsteater og hvorfor de har kommet til Chateau Neuf for å spille impro. Halvparten svarte at de er der fordi de synes det er utrolig gøy, den andre halvparten svarte at de er der for å øve på å snakke med og foran andre og bli kvitt sin sosiale angst. Det er de siste svarene jeg er mest opptatt av i denne teksten, fordi det går rett inn på det som elevene fra Lillestrøm også mente var en ferdighet de lærte seg ved å improvisere. Det å snakke med og foran andre er to ferdigheter som går under 21th Century skills. Dette gjør at svarene jeg har fått fra Chateau Neuf også er svært relevant for denne oppgaven som jeg skriver.

3.2 Resultat.

På det første spørsmålet, som var kartleggingsspørsmålet, kan man se på grafen at det var lytting, akseptere andres forslag og tilstedeværelse som elevene svarte oftest. På spørsmål nummer to, var det det å snakke med og foran andre som elevene som ble svart flest ganger. Det er akkurat det samme svaret som jeg får fra mine deltakere på workshops og

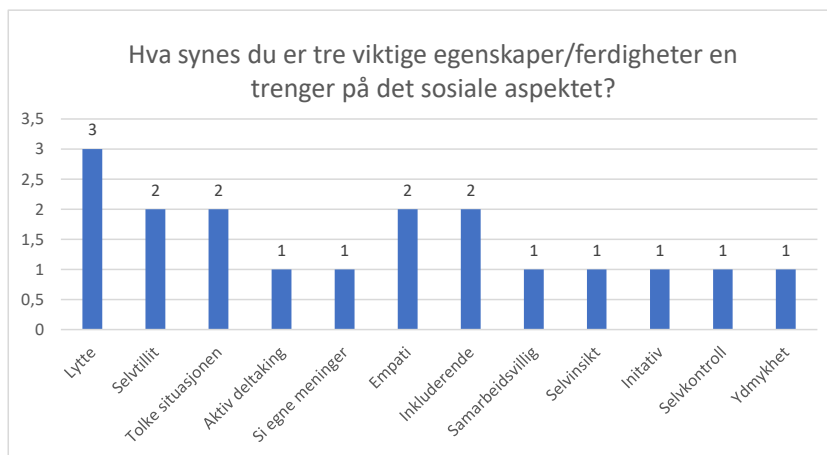

medimprovisatører. Nå har jeg både forskning og samtaler som støtter under det at man bygger ferdigheter gjennom kreative fag, spesielt improvisert teater som man kan trenge i fremtiden. Slik som kommunikasjon, som var et av 21th Century Skills som jeg så på tidligere i oppgaven.

På spørsmål nummer tre, svarte elevene ved Lillestrøm Videregående at det var det å være god på å lytte som var en egenskap som var viktig på det sosiale.

Akkurat det samme som de svarte flest ganger på spørsmålet om hva som var viktige ferdigheter for å mestre improvisert teater. Derfor kan man dra en parallell allerede her, og si at man øver på ferdigheter i improvisert teater som man trenger for å bli flinkere på det sosiale aspektet.

4. Avslutning

4.1 Min drømmeskole og legitimering av teaterfag i opplæringen.

Jeg mener at det skulle vært en time, to-tre ganger i uka, som går på kreativ utfoldelse. Uansett hva det er man vil gjøre, om det er improvisert teater, tekstskriving, vanlig teater osv. I dagens skole er de to eneste estetiske fagene musikk og kunst og håndverk. Dette er fag som er fine fag å ha, men kan det å lage en boks i sløyden måle seg med det å lære seg å samarbeide, være kreativ med hverandre og utvikle og styrke de mellommenneskelige relasjonene? Dette mener jeg et hundre prosent at det ikke kan. Grunnen til dette er man gjennom teaterundervisning styrker de ferdighetene som jeg har sett på i 21th Century Skills og i generell del av læreplanen. Det er ikke en ordning på det i dag, så hvordan det ville fungert i praksis og hva læringsutbytte er, kan jeg bare synse meg frem til. Men etter å ha sett på min egen og andres forskning, så vil jeg tro at det kommer til styrke og heve læringsutbyttet og motivasjon ellers i skolen.

For å underbygge disse påstandene mener jeg at vi må se på en skole som lykkes med akkurat dette, nemlig den finske skolen. Derfor bør vi bruke det som inspirasjon i utvikling av vårt skolesystem og nye lærerplaner. Det burde i mine øyne være mere praktiske og kreative fag inn i skolen, fordi det kommer til å støtte inn under læringen som foregår i andre fag og utvikle flere sider av mennesket. Jeg siterer min praksislærer fra Videregående praksis. *Om man utvikler mennesket, så vil kunnskapen komme etter* (Henk, 2020). Det er jeg hundre prosent enig i.

Variasjon skaper motivasjon, og det å få utfolde seg kreativt kommer til å bygge egenskaper som kan gjøre læringen både enklere og morsommere i andre fag, noe som DICE-forskningen underbygger. Bare se på forskningen som er gjort på at improvisasjonsteater gir økt velvære og man blir mer komfortabel rundt mennesker man ikke kjenner. Dette mener jeg er grunnleggende elementer for å øke trivsel og læringsvilje.

4.2 Mitt pedagogiske ståsted og hvordan jeg underviser i improvisert teater.

Jeg er nå på slutten av mitt utdanningsløp på PPU ved Kunsthøgskolen i Oslo, og jeg sitter her og skriver min eksamen og kjenner på stor grad av selvtillit i læreryrket.

Gode tilbakemeldinger etter endt praksis i både videregående og kulturskole, og mye teori som jeg kan beskrive og planlegge videre praksis med.

Jeg er på god vei til å finne min identitet som lærer, den autonome læreren. For meg ligger mitt pedagogiske ståsted uten tvil nærmest det progressivt pedagogiske og spesielt John Dewey sin filosofi. Det konstruktivistiske læringssynet, som er at elevene lærer best ved å erfare øvelsene først, hvor jeg inntar rollen som veileder. Når elevene har vært på gulvet og utforsket og erfart øvelsene, kan vi plenum diskutere hva hensikten og formålet med øvelsen var. Deretter kan vi diskutere hva vi har lært og til slutt knytte det opp til hva min forståelse av øvelsen var. Jeg har 100% tro på at man utvikler seg best når man er aktiv og ikke sitter i ro. Det er også slik jeg underviser i improvisert teater, jeg bygger alltid opp mine timer ved at jeg har øvelser som jeg har planlagt på forhånd. Som jeg lar mine elever få prøve ut, erfare.

For så at jeg samler de i en sirkel for å reflektere rundt formålet med denne øvelsen. Jeg liker denne oppbygningen fordi dersom jeg gir dem formålet først, så blir automatisk dette deres fokusområde. Da kan nye impulser og oppdagelser gå tapt, og jeg finner ofte nye formål og oppdagelser selv som jeg ikke har tenkt på når vi er inne i reflekjonsrunden. Det er derfor jeg

elsker å undervise, fordi jeg lærer like mye av elevene som de gjør av meg. Det er det Vygotsky sitt syn på læring er, at man lærer i samhandling med andre.

4.3 Konklusjon.

Min problemstilling var: *Hva er improvisasjonsteater, hvorfor er det viktig i pedagogisk sammenheng i dagens skole, og hvordan kan det bidra til å utvikle sentrale kompetanseområder elever trenger i fremtiden?*

Med tanke på de artiklene, mitt og andres utviklings- og forskningsprosjekt og egen praksis, så mener jeg at improvisasjonsteater bidrar til å utvikle sentrale kompetanseområder vi trenger i fremtiden. Derfor er dette viktig i pedagogisk sammenheng og det bør være en del av dagens skole for å ruste oss mot det som skal komme. Improvisasjonsteatrets egenart øver på de fleste kompetanseområder som er viktig for utvikling av mennesket og for å ruste oss mot fremtiden.

Vi er et samfunn i utvikling, og dagens kunnskap er kanskje ikke relevant for morgendagen. I bildet med 21st century skills står det «How today's students can stay competitive in a changing job market.» Ingen vet hvilke jobber som vil oppstå om både 10 og 20 år. Jobber som krever mennesker nå, kan hende forsvinner fordi verden blir mer og mer teknologisk. Det vil også mest sannsynlig oppstå nye jobber som vi ikke vet hva er. Det er ekstremt krevende, om ikke umulig, å vite hvilke ferdigheter disse nye jobbene vil kreve. Derfor bør fokuset i skolen være vel så mye på nettopp det å utvikle mennesket som å lære teoretiske fag. Det kan hende vi ikke trenger for eksempel matte på lik linje i fremtiden som vi gjør nå. Men vi vil alltid ha bruk for empatiske mennesker som man lett kan omgås. Derfor mener jeg at vi må øve på ferdigheter som gjør oss mottakelige for den kunnskapen vi trenger, for de sosiale relasjonene vi skal bygge og øke kreativiteten og problemløsningsevnen hos mennesker og elever. Vi trenger å bli bedre på evnen til å lære å lære, noe DICE-forskningen så på at dramaundervisning hjalp til å forbedre. Jeg mener at et samfunn har mer behov for samarbeid, spesielt nå i disse koronatider, enn mye annet man lærer på skolen.

Det er med god grunn jeg kan si dette, for den finske skolen, som har ligget i verdenstoppen på kvalitet, har dette som fokus. Vi får jo karakter i norsk og engelsk muntlig, men de fagene i seg selv jobber ikke med muntlige uttrykk. Det gjør dramaundervisning. Også det at man faktisk blir mer lykkelig av å gjøre improvisert teater som jeg så på i forskningsartikkelen. Skal vi kunne nå Utdanningsdirektorates mål for livsmestring og sosial læring og utvikling,

mener jeg at dramaundervisning må inn i dagens skole.

There are people who prefer to say 'yes' and there are people who prefer to say 'no'. Those who say 'yes' are rewarded by the adventures they have. Those who say 'no' are rewarded by the safety they attain” (Johnstone, Impro, 1981).

Jeg vil hvert fall ha mennesker rundt meg som er positive og sier ja til å bli med på det som skjer. Så jeg vil med utsagnet til Jay Sukow i starten, si at ja, jeg tror på at hvis alle i verden hadde tatt et kurs innen improvisert teater, så hadde verden vært et bedre sted!

5. Referanser:

- Bolman, L. G., & Deal, T. E. (2014). *Nytt perspektiv på organisasjon og ledelse: Struktur, sosiale relasjoner, politikk og symboler* (5. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Bolstad, B. (2015, 24. februar). Det ingen forteller om finsk skole. *Dagsavisen*. Hentet fra: <https://www.dagsavisen.no/debatt/det-ingen-forteller-om-finsk-skole-1.453723>
- Frost, A., & Yarrow, R. (2007). *Improvisation in drama* (2nd ed.). London: Palgrave Macmillan.
- Heathcote, D. (1967). Improvisation. *English in Education*, 1(3), 27-30.
- Hideout Theatre. (u.å). What is improv. Hentet 28. november 2019 fra <http://www.hideouttheatre.com/about/what-is-improv/>
- Improvisasjon. (2018). I *Store Norske Leksikon*. Hentet 12. april 2020 fra <https://snl.no/improvisasjon>.
- Imsen, G., & Ramberg, M. R. (2014). Fra progressivisme til tradisjonalisme i den norske grunnskolen?. *Sosiologi i dag*, 44(4), 10-35.
- Imsen, G. (2005). *Elevens verden* (4. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Johnstone, K. (1981). *Impro: Improvisation and the theatre*. London: Methuen.
- Kognitiv stil. (2016). I *Store Norske Leksikon*. Hentet 12. april 2020 fra https://snl.no/kognitiv_stil.
- McFerrin, B. (2012, 12. februar). Sing your prayers: An interview with Bobby McFerrin. *Omega Institute Interview*. Hentet fra <https://www.omega.org/article/sing-your-prayers-an-interview-with-bobby-mcferrin>.
- Moltubak, J. (2020). *Improvisasjon i klasserommet – frigjør superkraften*. Oslo: Universitetsforlaget
- Sills, A. (u.å.). *Biography: Viola Spolin*. Hentet 11. April 2020 fra violaspolin.org/bio
- Spolin, V. (1999). *Improvisation for the theater: A handbook of teaching and directing techniques* (3rd ed.). Evanston, Ill: Northwestern University Press.
- Stauffer, B. (2020, 19. mars). What are 21st Century Skills? Hentet fra <https://www.aeseducation.com/blog/what-are-21st-century-skills>.
- Sukow, J. (2018, 28. september). Workshop. Chateau Neuf.
- Sæbø, A. B. (2016). *Drama som læringsform*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Utdanningsdirektoratet. (2020). *Overordnet del - folkehelse og livsmestring*. Hentet

fra <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/>.

Utdanningsdirektoratet. (2020). *Overordnet del - sosial læring og utvikling*. Hentet fra <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/>.

Valvik, M. (2015, 15. juni). 5 punkter om hvordan Ludvigsen-utvalget vil forandre norsk skole. *Aftenposten*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/norge/i/Ek63/5-punkter-om-hvordan-ludvigsen-utvalget-vil-forandre-norsk-skole?>.

Wadley, J. (2020, 15. april). No kidding: Theater improv makes you happier, creative, tolerant of uncertainty. *Michigan News*. Hentet fra https://news.umich.edu/no-kidding-theater-improv-makes-you-happier-creative-tolerant-of-uncertainty/?fbclid=IwAR18qCnVgIIOHzq_aeeuyPv2BsKnGVaBIUOFFgr64qmp2iqQJkmc6YMAY8.

Woolfolk, A., & Karlberg, M. (2004). *Pedagogisk psykologi*. Trondheim: Tapir akademisk forlag.